

“Sesimizi Duyan Var mı?”: İzmir Depremi Konulu Televizyon Haberlerinde Çocukların Temsili

SELÇUK İLETİŞİM
DERGİSİ 2022;
15(2): 737-766
doi: 10.18094/ JOSC. 1113783

Beste Nigâr Erdem, Açelya Kaynar

ÖZ

Çocuk hakları dünyanın ve Türkiye'nin gündemine 20. yüzyılda girebilmiştir. Böylece Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (BHÇHS) başta olmak üzere bazı uluslararası düzenlemelerde çocuk hakları güvence altına alınmıştır. BMÇHS'DE çocuk haklarının korunmasında medyaya önemli işlevler yüklenmiştir. Zira medya ürettiği sembolik biçimler ve içeriklerle toplumsal gerçekliğin inşasında rol oynar. Medyanın ürettiği sembolik biçimler ve içeriklerden biri de haberdir. Bu çalışma 30 Ekim 2020 tarihli İzmir Depremi'nde enkaz altından çıkarılan iki çocuğun televizyon haberlerindeki temsilini çözümlemeyi ve bu haberlerde çocuk haklarının ihlâl edilip edilmediğini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma kapsamına hangi televizyon haberlerinin alınacağını seçmek için YouTube platformundan yararlanılmış ve SHOW TV, ATV, FOX TV'de 2-3 Kasım 2020'de yayınlanan 6 haber van Dijk'ın eleştirel söylem çözümlemesiyle incelenmiştir. Araştırma sonucunda çocuklarla ilgili farklı konulardaki haberlerde karşımıza çıkan temsil biçimlerinin ve hak ihlâllerinin, incelenen deprem haberlerinde de olduğu tespit edilmiştir. Haberlerde çocuklar, kendi haklarının özneleri olarak değil, olayın nesnesi konumuna indirgenmiştir. Bunun yanı sıra çocukların temsilde birçok kalıp yargı/mit kullanılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Çocuk, Çocuk Hakları, İzmir Depremi, Televizyon Haberi, Eleştirel Söylem Çözümlemesi

BESTE NİGÂR ERDEM

Dr. Öğr. Üyesi

Başkent Üniversitesi

beste.n.erdem@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-3162-592X

AÇELYA KAYNAR

Yüksek Lisans Öğrencisi

Hacı Bayram Veli Üniversitesi

acelyakaynar1@gmail.com

ORCID ID: 0000-0001-5132-2032

SELÇUK İLETİŞİM DERGİSİ 2022; 15(2): 737-766

doi: 10.18094/ JOSC. 1113783

Geliş Tarihi: 08.05.2022 Kabul Tarihi: 13.09.2022 Yayın Tarihi: 15.10.2022

“Does Anyone Hear Us?”: Representation of Children in Television News on Izmir Earthquake

JOURNAL OF SELÇUK
COMMUNICATION 2022;
15(2): 737-766
doi: 10.18094/ JOSC. 1113783

Beste Nigâr Erdem, Açelya Kaynar

ABSTRACT

Children's rights have entered the agenda of the world and Turkey in the 20th century. Thus, children's rights have been legally guaranteed by some international regulations, especially the United Nations Convention on the Rights of the Child (UNCRC). In the UNCRC, important functions have been attributed to the media in the protection of children's rights, because the media plays a role in the construction of social reality with the symbolic forms and contents it produces. One of the symbolic forms and contents produced by the media is the news. This study aims to analyze the representation in television news of the two children who were pulled out of the rubble of the Izmir Earthquake on 30 October 2020 and to examine whether children's rights are violated in these news. YouTube was used to choose which television news to include in the research, and 6 news broadcast on SHOW TV, ATV, FOX TV on 2-3 November 2020 were examined with the critical discourse analysis of van Dijk. As a result of the research, it has been determined that the forms of representation and rights violations that we encounter in the news on different topics about children are also present in the earthquake news. In the news, children are reduced to the position of the object of the event, not as the subjects of their own rights. In addition, many stereotypes/myths have been used in the representation of children.

Keywords: Child, Children's Rights, Izmir Earthquake, Television News, Critical Discourse Analysis

BESTE NİGÂR ERDEM

Asst. Prof.

Başkent University

beste.n.erdem@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-3162-592X

AÇELYA KAYNAR

Master Student

Hacı Bayram Veli University

acelyakaynar1@gmail.com

ORCID ID: 0000-0001-5132-2032

JOURNAL OF SELÇUK COMMUNICATION 2022; 15(2): 737-766

doi: 10.18094/ JOSC. 1113783

GİRİŞ

Çocuklar ve çocuklara yönelik düşünceler/uygulamalar modernleşme öncesinde var olmasına karşın, çocukluğun yetişkinlikten ayrı ve özgün bir yaşam evresi olarak kabul edilmesi 17. yüzyıldan itibaren modern Batı toplumlarında gerçekleşmiştir. Bu açıdan çocukluğun biyolojik bir gelişim süreci olmasının yanı sıra tarihsel bağlama göre değişen toplumsal/kültürel bir kurgu olduğu söylenebilir. Öte yandan çocukların yasal düzlemde ve aile/okul gibi kurumlar çerçevesinde korunması gerektiğine dair düşünce ise 20. yüzyıldan itibaren gelişmiştir. Bu düşünce “çocuk hakları” kavramını beraberinde getirmiştir.

Kökene Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi'ne (1924) dayanmakla birlikte çocuk hakları, dünyanın gündemine 1989 tarihli Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi (BMÇHS) ile girmiştir. Bu tarihten sonra uluslararası alanda çocuk haklarını korumaya ve geliştirmeye yönelik çeşitli adımlar atılsa da çocuklar sadece “çocuk” olmalarından dolayı hâlâ ayrımcılığa uğramaktadır.

Çocuklara yönelik ayrımcılığın engellenmesi ve çocuk haklarının korunması konusunda BMÇHS'de medyaya önemli işlevler yüklenmiştir. Medya, ürettiği sembolik biçimler/içerikler ile çocuğa/çocukluğa yönelik algımızı şekillendirmektedir. Bu sembolik biçimler/içerikler arasında, toplumsal gerçekliğin inşasında kurucu bir rol oynaması nedeniyle haberin ayrıcalıklı yeri vardır.

Bu çalışma deprem haberlerinde çocukların nasıl temsil edildiği sorusundan temellenmiştir. Çalışmada, 30 Ekim 2020'de İzmir'de meydana gelen depremde enkaz altından çıkarılan biri 3, diğeri 4 yaşındaki iki çocuğun televizyon ana haberlerindeki temsillerinin çözümlenmesi ve bu haberlerde çocuk hakları ihlâli yapıp yapılmadığının tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Buradan hareketle çalışmada öncelikle çocukluk ve çocuk hakları tarihine değinilmiş, ardından medyada çocuk temsili ve çocuk hakları ile haber ilişkisi gibi konular genel hatlarıyla tartışılmıştır. Son olarak, söz konusu çocukların enkazdan çıkarıldıkları 2 ve 3 Kasım 2020 tarihlerinde yayınlanan televizyon haberleri, YouTube dijital medya platformu üzerinden incelenmiştir. İlgili tarihlerde YouTube üzerinde en çok izlenen, en fazla beğeni ve yorum alan ilk üç televizyon kanalının ana haber bültenlerinde çocukların enkazdan çıkarılmasını konu alan haberler araştırmaya dâhil edilmiştir. Buna göre SHOW TV, ATV, FOX TV'deki 6 haber van Dijk'in eleştirel söylem çözümlenmesi yöntemiyle incelenmiştir.

ÇOCUKLUK VE ÇOCUK HAKLARI TARİHİNE GENEL BİR BAKIŞ

Çocukların tarihi insanlık tarihine içkindir, zira çocukluk her insan için evrensel bir deneyimdir aynı zamanda. Bu yönüyle çocukluk biyolojik bir gelişim sürecine karşılık gelir. Öte yandan 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren sosyal bilimlerde özgül bir araştırma alanı olan çocukluk tarihi çalışmaları, çocukluğun tüm insanlar tarafından her yerde ve her zaman aynı şekilde deneyimlenen biyolojik kökenli bir yaşam evresi olmasından ziyade toplumsal bir kurgu olduğunu savunan bakış açısını gündeme getirmiştir. Bu bakış açısı, çocukluğun yetişkinlikten ayrı bir kategori olarak 17. yüzyılda ortaya çıktığını savunmaktadır.

Söz konusu bu bakış açısının temelini atan kişi ise tarihçi Philippe Ariés'tir. Ariés (1962), *Çocukluğun Yüzyılları* adlı eserinde, Ortaçağ Avrupa'sında çocukluk anlayışının var olup olmadığını incelemiştir. Resim, giysi, oyun, okul gibi konular üzerinden yaptığı incelemesinde Ariés, toplumsal bir kurgu olarak çocukluğun 13. yüzyılda keşfedildiğini ve özellikle okulun gelişimiyle 17. yüzyıldan itibaren yetişkinlikten ayrıldığını savunmuştur.

Postman (1995, s. 26-33) ise çocukluğun oluşumunu matbaanın icadıyla ilişkilendirmiştir. Ortaçağ'ın sözlü kültüründe çocukluğun yedi yaşında bittiğini, zira çocukların konuşma/anlama yetilerinin yedi yaşından itibaren geliştiğini belirten yazar, böylece yetişkinlerin kullandıkları dilin sırlarına çocukların rahatlıkla erişebildiğini vurgulamaktadır. Matbaanın icadıyla 16. yüzyıldan itibaren yaygınlaşan okuryazarlığın bir sonucu olarak ise yeni bir iletişim ortamının oluştuğunu savunan yazar, bu durumun okuma/yazma yeterliliğine dayalı yeni bir yetişkinlik tanımını beraberinde getirdiğini, bu tanımın da çocukları yetişkinlerin dünyasından ayırdığını söylemektedir.

Franklin (1993, s. 22-23), çocuğa/çocukluğa/çocukluk tarihine ilişkin beş hususa dikkat çekmektedir. Birincisi; çocukluk sabit bir döneme ait evrensel bir deneyimden ziyade, tarihsel olarak değişen dinamik bir kültürel yapıdır. İkincisi; çocukluk ve yetişkinlik arasındaki ayrım genellikle keyfi ve tutarsızdır, zira özellikle yasal düzenlemelerde çocuklar bazı faaliyetler için küçük, bazılarında yeterince büyük sayılmaktadır. Üçüncüsü; çocuklar "yetişkin olmayanlar" şeklinde tanımlanarak olumsuz bir anlamla sarmalanmaktadır. Dördüncüsü; çocuk kavramı bir iktidar ilişkisini belirtme eğilimindedir, örneğin aile-çocuk veya devlet-çocuk arasındaki ilişki gibi. Son olarak; çocukluk Avrupa'dan temellenen oldukça yeni bir buluştur -ki bu buluş modern çocukluk düşüncesi olarak tanımlanmaktadır.

Modern çocukluk düşüncesi, Aydınlanma'dan miras alınan iyimser ilerleme görüşüne dayanmaktadır. Eş deyişle çocuğa yönelik aile içinde ve dışında koruyucu ilginin artması veya çocuk

istismarının/ihmalinin yasal düzenlemelerle azaltılması gibi modern toplumun çocukluk konusundaki iyileşme noktaları, toplumsal gelişmenin göstergesi olarak değerlendirilmektedir. Yanı sıra modern çocukluk düşüncesi, demokratik ilke ve değerler üzerine temellenmiştir ve bu açıdan çocuğun yararına olduğu varsayılan düşünceler ile uygulamaları kapsar –ki bunlar arasında “çocuk hakları” anlayışı da bulunmaktadır (İnal, 2007, s. 18).

Geleneksel toplumlardan modern toplumlara doğru uzanan süreçte, çocuğun edilgen bir varlıktan hak sahibi birer yurttaş ve özneye dönüşmesini güvence altına almayı hedefleyen “çocuk hakları” anlayışının gelişimi ancak 20. yüzyıldan itibaren mümkün olabilmektedir. Bu durum çocukların ezilmesinin, ihmal/istismar edilmesinin, yaşama haklarının ellerinden alınmasının yetişkinler tarafından uzun süre normal karşılandığına da işaret etmektedir. Çocuklar her ne kadar sınıf/cinsiyet/ırk/etnik temelli farklılıklarından kaynaklı olarak farklı ezilme biçimlerini deneyimlese de her biri sadece “çocuk” oldukları için politik/ekonomik/toplumsal/yasal düzlemde çoğu zaman ayrımcılığa uğramaktadır. Franklin’in (1993, s. 15) de vurguladığı gibi, yetişkinler için temel insan hakları olarak kabul gören haklar çocuklardan esirgenmekte, “sessiz ve temsilcisz bir azınlık” olan çocukların özgürlükleri/özerklikleri farklı uygulamalarla sınırlandırılmaktadır.

Öte yandan yaklaşık yüz yıllık bir süreci kapsayan çocuk hakları tarihine bakıldığında, ilkin 1924 tarihli Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi’nin öne çıktığı görülmektedir. Ancak çocuk haklarının uluslararası alanda kabul görmesi ve imzalayan devletler açısından bağlayıcı olması 1989 tarihli Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (BMÇHS) ile mümkün olmuştur. Sözleşme Türkiye tarafından 1990’da imzalanmış, 1995’de Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu açıdan değerlendirildiğinde çocuk hakları 33 yıldır dünyanın, yaklaşık 30 yıldır da Türkiye’nin yasal gündeminde. Sözleşme; medeni, sosyal, ekonomik, kültürel hakları “çocuğun yüksek yararı” ilkesi temelinde düzenleyen 54 maddeden oluşmakta ve çocuk haklarını dört gruba ayırmaktadır: Yaşama, gelişme, korunma ve katılma.¹ Yanı sıra sözleşmede çocuğa karşı her tür ayrımcılığın önlenmesi de ana ilke olarak benimsenmektedir (UNICEF, 2007; Erbay, 2019; Şirin, 2011). Sözleşme ayrıca çocukları “kendi haklarının öznelere”, “yeterli bir birey”

¹ Yaşama hakkı; çocuğun hayatta kalma hakkının yanı sıra beslenme, barınma, sağlık hizmetlerine erişme gibi ihtiyaçlarını kapsar. Gelişme hakkı; çocukların potansiyellerini geliştirebilmeleri için ihtiyaç duyabilecekleri eğitim, oyun, dinlenme, kültür-sanat faaliyeti gibi hususlara erişimi içerir. Korunma hakkı; çocukların her türlü istismardan/ihmalden/sömürüden korunmalarını güvence altına alır. Katılım hakkı ise çocukların görüşlerini ifade etmelerini ve hayatlarını etkileyen konularda söz sahibi olmalarını sağlamayı hedefler (UNICEF, 2007, s. 17).

ve “yaşıyla gelişim evresine uygun hak ve sorumlulukları olan bir aile ve toplum üyesi” olarak kabul etmektedir. Dolayısıyla sözleşmeye göre çocuklar “ne anne babalarının malı ne de merhamet edilmesi gereken aciz objelerdir” (UNICEF, 2007, s. 18).

BMÇHS'DE çocuk haklarının korunmasında/geliştirilmesinde medyaya önemli işlevler de yüklenmiş, üye devletlere medyaya ilgili çeşitli görevler verilmiştir. Bu şaşkırtıcı değildir. Şöyle ki; içinde bulunduğumuz zamanda ve mekânda deneyimlediklerimize dair geliştirdiğimiz bütün zihinsel etkinliklerin, dolayısıyla gerçeklik algımızın şekillenmesinde medyanın rolü yadsınamaz. Eş deyişle medya tarafından üretilen sembolik biçimler ve içerikler aracılığıyla kamusal düzlemde dolaşıma sokulan anlamlar/temsiller, toplumsal gerçekliğin inşasında rol oynamaktadır. Bu sembolik biçimler ve içerikler arasında, gerçekliği olduğu gibi yansıttığını iddia eden haberin yeri ayrıcalıklıdır. Zira haberde üretilen anlamlar/temsiller ile dünyayı algılama biçimlerimiz etkileşime girmekte, bu durum çocuğa ilişkin düşüncelerimizi ve kavrayışımızı şekillendirmektedir. Haberde olayın/durumun/kişilerin nasıl tanımlandığı, hangi anlamların alıkonup hangilerinin dışlandığı bu açıdan önemlidir.

MEDYADA ÇOCUK HABERLERİ VE ÇOCUK TEMSİLİ

İnsanların gündelik yaşam deneyimleri, medyanın ürettiği sembolik içerikler/biçimlerle etkileşime girmektedir. Bu açıdan toplumsal gerçekliğin hem medyanın aktardığı sembolik içerikler/biçimlerle hem insanların günlük yaşamlarındaki eylemleriyle inşa edildiği söylenebilir. Yeryüzünde olanlara dair insanların beraberce geliştirdikleri düşünsel etkinliklerin hepsi toplumsal gerçekliği oluşturmaktadır. Bu daimi süreç, insanların ilkin doğayla sonrasında birbirleriyle kurdukları ilişkilerle giriftleşmekte, huzursuz ve sancılı olmaktadır, zira bu ilişkilerin temelinde eşitsiz güç dağılımı vardır. Öte yandan günümüzün karmaşıklaşmış toplumlarında insanlar, içinde buldukları dünyayı/hayatı kavrayabilmek için başta medya olmak üzere sembolik içerik/biçim üreticilerine daha fazla ihtiyaç duymaktadır (Dursun, 2013, s. 34-38).

Medyanın ürettiği sembolik içeriklerden biri de haberdur. Gerçekliği temsil eden bir anlatı olarak haber, insanlara içinde buldukları dünyanın/hayatın nasıl olduğunu, nasıl olması gerektiğini, değerlerinin ve sınırlarının neler olduğunu aktarırken kurucu bir rol de üstlenmektedir. Zira haber, aktardığı kaza/deprem/savaş/aşk gibi olayların ve ilişkilerin insanlar tarafından nasıl anlaşılması gerektiğine yönelik yorumlar önermekte, bu açıdan dünyaya/hayata/insana dair oluşturduğumuz

zihinsel tasarımları şekillendirmektedir. Öte yandan insanlar da haberlerde karşılaştıkları içeriklerle etkileşime girmektedir. Dolayısıyla toplum, haber aracılığıyla kendini kendisine göstermektedir (Dursun, 2004, s. 59; Dursun, 2011, s. 609). Buradan hareketle çocukların haberlerdeki temsillerinin bir yandan toplumsal/kültürel/tarihsel bağlamla ilişkili olarak çocuğa/çocukluğa yönelik bakış açımızı yansıttığı, diğer yandan da yeniden inşa ettiği söylenebilir.

Gündeminde yer verdiği haberler aracılığıyla medya topluma bir çocuk imgesi sunar. Medyanın sunduğu temsiller çocukların kim oldukları ve nasıl davrandıkları ile ilgili toplumsal algıları hem yansıtır hem etkiler. Bu temsiller aracılığıyla bir yandan gençlere [çocuklara] yönelik bakış/algı yaratılır, diğer yandan mevcut bakış/algı yeniden üretilir. Bu yapılırken çoğu zaman (...) önyargılar ve stereotipler (basmakalıp yargılar) yeniden üretilerek yaygınlaştırılır (Erdoğan Tosun, 2012, s. 180-181).

Çocukların medyada/haberde nasıl temsil edildiğini inceleyen akademik çalışmalarda, bu temsilin çocuk haklarını ihlâl eden birçok sorunlu noktası ortaya konmuştur. Bu çalışmaların vurguladığı ilk husus, çocukların medyada/haberde yeterince temsil edilmedikleridir (Ardıç Çobaner, 2015, s. 38). Birleşmiş Milletler dünya nüfus verilerine göre, 2021 yılında dünya nüfusunun %30'unu 0-17 yaş grubundaki çocuklar oluşturmaktadır (TÜİK, 2022b). Aynı yıl Türkiye'deki çocuk nüfusunun ülke nüfusuna oranı ise %26.9'dur (TÜİK, 2022a). Öte yandan dünyada ve Türkiye'de dikkate değer bir nüfusa sahip olan bu grubun medyada da benzer bir oranda yer alması beklenirken, araştırmalar dünya genelinde çocukların medyadaki temsil oranlarının %5-%10 arasında, Türkiye'de ise %4 olduğunu göstermektedir. Eş deyişle çocuklar medyada oldukça az yer almaktadır (Erbay, 2019, s. 115; Koman & Özkan, 2018, s. 5).

Çocukların medyada/haberde görmezden gelinmesinin yanı sıra olumsuz örnekler üzerinden temsil edilmesi de bir başka hak ihlâlidir. Gerek Batı gerekse Türkiye mediasında çocukların olumsuz olaylarda genellikle iki uç konumda temsil edildikleri görülmektedir: Çocuklar ya şiddete/kazaya/afete/savaşa/tacize maruz kalmış "savunmasız, korunmaya muhtaç, mağdur, edilgen, sessiz kurbanlar" ya da olumsuz olayların "faili/suçlusu" olarak temsil edilmektedir. Bu noktada "şeytan" ve "melek" olmak üzere iki başat çocuk imgesi karşımıza çıkmaktadır. Bu imgeler birbirinin zıddı gibi görünse de birbirini tamamlamaktadır. Zira medyada/haberde "başı derttekiler" veya "başa dert olanlar" olarak sunulan çocukların, "cezalandırma" veya "koruma" gibi disipline edici politikalarla bu olumsuz durumlardan kurtulacağı varsayılmaktadır (Alankuş, 2012, s. 37-39). Bu da ailenin/devletin/toplumun çocuklar üzerinde koruyucu/kurtarıcı bir rol üstlenmesi gerektiğine dair yaygın toplumsal ön kabulü

yeniden üretmektedir. Diğer ifadeyle böylesi temsiller aile/devlet/toplum ile çocuk arasındaki iktidar ilişkisini hem yansıtmakta hem de etkilemektedir.

Kosova Savaşı'nın yaşandığı Haziran-Temmuz 1999 tarihlerinde üç hafta boyunca Amerikan basınındaki çocuk temsillerinin uluslararası haberler üzerinden incelendiği bir araştırmada, çocukların "kurban", "melek", "kurtarılması gereken mağdur" veya "geleceğin taşıyıcıları" olarak sunulduğu saptanmıştır. Araştırmada, savaş sırasındaki ölüm/yaralanma vakalarında mağdur/kurban bir çocuk - hele ki bir bebek- olduğunda, olaydaki trajedinin yoğunluğunun arttığına ve olayın daha görünür hale geldiğine dikkat çekilmektedir (Moeller, 2002, s. 41). Bu durum "masumiyet hiyerarşisi" kavramıyla açıklanmaktadır. Buna göre masumiyet, haberlerde derecelendirilmektedir. Hiyerarşinin en tepesinde bebekler, daha sonra azalan sırayla 12 yaşına kadar olan çocuklar, hamile kadınlar, genç kadınlar, yaşlı kadınlar, diğer tüm kadınlar, genç erkekler ve diğer tüm erkekler bulunmaktadır (Moeller, 2002, s. 49). Aynı araştırmada, çocukların melek olarak temsil edilmesinin ve masumiyetlerinin vurgulanmasının, kötü insanların suçlarını daha da kararttığı vurgulanmaktadır (Moeller, 2002, s. 42). Bu bağlamda "melek-şeytan" ikiliğine dayalı temsillerle haberdeki dramatik anlatımın güçlendirildiği söylenebilir. Buradaki mesele, haberde kurgulanan bu anlatımın pazarlanması için çocukların birer drama/trajedi nesnesine dönüştürülüp dönüştürülmediğidir.

Ocak-Ekim 2005 tarihlerinde Türkiye'deki dört farklı gazetede yayımlanan haberlerin içerik çözümlemesiyle incelendiği bir başka araştırmada, çocukların haberlerde daha ziyade suç/şiddet (%24.9) veya afet/kaza/trajedi (%15.8) olaylarında temsil edildikleri saptanmıştır. Çocuklarla ilgili en az işlenen konu ise çocuk işçiliğidir (%0.5) (Bek, 2011, s. 25). Diğer bir araştırmada, Türkiye'deki üç gazetede Temmuz-Aralık 2006'da yayımlanan çocuklarla ilgili haberler içerik çözümlemesi yapılarak incelenmiştir. Araştırmada çocukların ancak adli haberlere konu olduklarında temsil edildikleri, kültür-sanat/spor/eğitim haberlerinde ise temsil edilmedikleri ortaya konmuştur. Araştırmanın bulgularından biri de çocukların ya "mağdur" ya "şüpheli/tehlikeli varlıklar" olarak sunulmalarıdır. Haberlerde mağdur/şüpheli olarak temsil edilen çocukların kimliklerinin açıkça verildiği ve çocuk haklarının gözetilmediği saptanmıştır (Ziyalar & Salihoğlu, 2010). Ocak-Eylül 2014 tarihlerinde üç gazetede yayımlanan çocuk-suç konulu haberlerin içerik çözümlemesiyle incelendiği bir araştırmada ise yine çocukların kimliklerinin açıkça verildiği, damgalayıcı ifadeler kullanıldığı, çocuk haklarının ihlâl edildiği gözlenmiştir (Arslan & Duğan, 2016).

Sayılan ve Çevirgen'in (2013) Ağustos-Eylül 2013 tarihlerinde Türkiye'deki dört gazetede yayımlanan haberleri içerik çözümlemesi yöntemiyle inceledikleri araştırmalarında, çocuklara/çocukluğa ilişkin yaygın temsillerin neler olduğu saptanmıştır. Buna göre haberlerde karşılaşılan en yaygın temsil; çocukluğun yetişkinliğe hazırlık devresi veya yetişkinliğe geçmek için beklenen yer olarak betimlenmesidir. Bu temsil, çocukların yetişkinlerce şekillendirilecek edilgen varlıklar olduğu kalıp yargısını yeniden üretmektedir. Bir diğer yaygın temsil biçiminde ise çocuklar kendi yaşamları hakkında söz sahibi özneler değil, ebeveynlerinin uzantısı konumuna indirgenen edilgen varlıklar olarak sunulmaktadır.

Koman ve Özkan'ın (2018, s. 31) Haziran 2018'de gazetelerde yayımlanan haberleri ve köşe yazılarını inceledikleri araştırmalarına göre çocuklar, şiddet içerikli haberlerde ister fail ister kurban olarak yer alsın, hep trajik unsurlarla ilişkilendirilerek sunulmaktadır. Risk altındaki çocuklarla ilgili haberlerde de riski oluşturan koşullardan ziyade dramatik öğelerin öne çıkarıldığı görülmektedir. Ayrıca çocukların mahremiyetlerinin ve özel hayat gizliliklerinin ihlâl edildiği, yaş/cinsiyet/etnik kimliklerle ilgili kalıp yargıların yeniden üretildiği tespit edilmiştir. Öte yandan kültür-sanat/spor/sağlık/eğitim gibi haber türlerinde çocuklar "yetersiz yetişkin" kalıp yargısını pekiştirecek temsillerle sunulmuştur.

Çocuklar haberlerde sınıf/cinsiyet/ırk/etnik temelli farklılıklarından kaynaklı olarak da ayrımcılığa uğramakta (Ardıç Çobaner, 2015; Ova, 2014) veya engelli olma durumlarına göre ötekileştirilmektedir (Aygün, 2014). Bu haberlerde kullanılan damgalayıcı ifadelerin ve ayrımcı dilin² çocukların hayatlarını nasıl etkileyeceğinin dikkate alınmaması ise önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tüm bunların yanı sıra çocuklar olumlu haberlere de konu olabilmektedir. Ancak bu haberlerde de çocuklar kendi haklarının özneleri olarak değil, haberdeki olayın nesnesi konumuna indirgenmektedir. Örneğin çocuklar ya yetişkinliklerin sevimli/şirin/minik uzantıları (UNICEF, 2007, s. 38) ya "yetersiz yetişkin" kalıp yargısını bozacak şekilde başarı gösteren doğaüstü bir varlık veya olağanüstü yeteneklere sahip bir kahraman gibi sunulmakta ya da siyasilerce ve popüler kültür ikonlarınca nesneleştirilen birer sempati toplama aracına dönüştürülmektedir. (Aktaş Salman, 2019, s. 20-21). Keza çocuklar, kendilerine

² Ayrımcı dil kullanımına şu örnekler verilebilir: "Sokakta yaşamaya itilen çocuk" yerine "sokak çocuğu/tinerci çocuk", "kanunla ihtilafli çocuk" yerine "suçlu çocuk", "çalıştırılan çocuk" yerine "çalışan çocuk", "oğlan çocuğu" yerine "erkek çocuk", "erken yaşta zorla evlendirilme" yerine "çocuk gelin", "koruma altındaki çocuk" yerine "kimsesiz çocuk", "maruz kalmış çocuk" yerine "mağdur çocuk", vs. (Aktaş Salman, 2019, s. 26).

atfedilen 23 Nisan gibi milli bayramlarda bile seslerine/ifadelerine yer verilen aktif birer katılımcı veya olayın öznesi değil, siyasilerin kullandıkları politika aksesuarları olarak sunulmaktadır (Aktaş Salman, 2019, s. 19; Değirmencioglu, 2012, s. 140-141).

ÇOCUK HAKLARI VE HABER İLİŞKİSİ: MESLEK ETİĞİNE YÖNELİK BAZI DÜZENLEMELER

Yukarıdaki örneklerde görüldüğü üzere çocuk hakları ve haber arasında sorunlu bir ilişki vardır. Bunun iki sebebi olduğu söylenebilir. İlki çocuk haklarının gazetecilerce bilinmeyişi veya önemsenmeyişidir. Diğer ise ticari rekabetten ve medyanın tekelleşmeye eğilimli yapısından kaynaklı olarak çocukların reyting almak için kullanılmasıdır. Bu noktada gazeteciler de kolay yolu seçerek kalıp yargıları/mitleri yeniden üreten ve duyguları tetikleyen sansasyonel haberler yapmayı tercih etmektedir (IFJ, 2002; Ardiç Çobaner, 2015; Erbay, 2019).

Bu durum çocuk haklarını dikkate alan hak temelli bir habercilik anlayışının gerekliliğini gündeme getirmektedir. Çocuğa/çocukluğa yönelik bakış açımızın ve gerçeklik algımızın şekillenmesinde haberin üstlendiği kurucu rol dikkate alındığında, çocuk haklarının politik/ekonomik/toplumsal/yasal düzlemde kabul görmesinde ve korunmasında gazetecilerin mesleki yükümlülüğü bulunmaktadır. Zira gazetecilik mesleğinin etik ilkeleri bunu gerektirmektedir. Bu bağlamda hak temelli bir haberciliğin yaygınlaşması için gazetecilerin mesleklerini icra ederken aşağıdaki ilkeleri rehber edinmeleri elzemdir:

- Haberin insan hakları ile ilişkisi ve bağlamı dikkate alınmalıdır; böylelikle, okur veya izleyicinin insan hakları kavramını öğrenmesi, kendisinin veya başkalarının haklarının farkına varması sağlanabilir.
- Haberde ayrımcılığa duyarlılık ilkesi dikkate alınmalıdır. Hak temelli gazetecilik uygulaması, haberin dezavantajlı gruplar üzerinde yaratacağı etkilerin olumlu olmasına özen gösterilmesini gerektirir.
- Haberde hesap verilebilirlik ve şeffaflık ilkesi dikkate alınmalıdır.(...) Unutulmamalıdır ki çocuk, gazeteci ve medyanın sömürsünden de korunmalıdır. Öte yandan, kamu kurum ve kuruluşlarının veya hükümetlerin taahhüt ettikleri görev ve sorumluluk alanlarında insan haklarına aykırılıklar ve/veya yetersizlikler olması halinde, bu durum haberde açıkça ifade edilmelidir.
- Haberde, haber öznesinin katılımı ilkesi dikkate alınmalıdır. Hak temelli habercilik dezavantajlı grupların seslerinin ve görüşlerinin duyurulmasına ve bunu yaparken ilgili katılımcıların güvenliğine özen göstermeyi amaçlar. (Arcan, 2011, s. 256-258)

Çocuk haklarına duyarlı habercilik anlayışının gerek akademik çalışmalarda gerekse mesleki örgütlerde son yıllarda daha fazla gündeme getirilmesi önemli bir gelişme olmakla birlikte hâlâ

yetersizdir. Konuya ilişkin ilk önemli mesleki adım Uluslararası Gazeteciler Federasyonu (International Federation of Journalists-IFJ) tarafından 1998 yılında atılmıştır. Bu adımın atılmasında İngiltere merkezli Presswise kuruluşunun IFJ için gerçekleştirdiği araştırmanın rolü vardır. Araştırmada çok az sayıda gazetenin çocuk haklarını içeren mesleki uygulama kurallarına sahip olduğu ortaya konmuştur. Buradan hareketle IFJ, 70 ülkeden gazetecinin katıldığı bir konferansta, gazeteciler için çocuk haklarını kapsayan ilk uluslararası kılavuzu sunmuştur. IFJ'nin 2001'deki yıllık kongresinde kabul edilen kılavuzda şu hususların altı çizilmiştir:

- Açıkça kamu yararına olmadığı sürece çocukların mahremiyetine ve kimliklerinin korunmasına saygı gösterilmesi,
- Çocukların, fikirlerini ifade etmeleri için medyaya erişebilmelerinin sağlanması,
- Çocuklarla ilgili her türlü malzemenin yayınlanmasının doğuracağı sonuçların dikkate alınması ve çocuklara verilen zararın en aza indirgenmesi,
- Çocuklara zarar verme potansiyeli olan cinsel veya şiddet içerikli veya kurban odaklı sansasyonel haber sunumlarından ve kalıp yargılardan kaçınılması (IFJ, 2002, s. 6).

Bunu takip eden diğer bir adım 20 Kasım 1999 tarihli "Oslo Çağrısı"dır. Medya sahiplerinin/mensuplarının, öğretmenlerin, politikacıların, çocuk hakları savunucularının ve çocukların/gençlerin yer aldığı grup tarafından gerçekleştirilen Oslo Çağrısı'nda; çocukların dijital/geleneksel medyaya erişebilmeleri ve özne olarak katılabilmeleri, dijital/geleneksel medyanın zararlı içeriklerinden korunabilmeleri, medya okuryazarlığı eğitimi alabilmeleri gibi hususlar ele alınmıştır. Ayrıca çocukların medyada/haberde dramatize edilmeden ve ayrımcı ifadeler/kalıp yargılar/mitler kullanılmadan sunulmasının önemine vurgu yapılmıştır (İnceoğlu & Akıner , 2011, s. 115; UNICEF, 2007, s. 35; Koman & Özkan, 2018, s. 7).

UNICEF (Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu) de çocuklarla ilgili medya içeriklerinde kullanılabilecek rehber ilkeler geliştirmiştir. Bunlardan bazıları aşağıda verilmiştir:

- Her çocuğun onurlu bir yaşam sürme ve her koşulda kendisine saygı gösterilmesi hakkı vardır.
- Çocuklarla mülakat yaparken ve çocuklarla ilgili haber yaparken her çocuğun özel hayat ve mahremiyet hakkına, görüşlerini ifade etme hakkına, kendilerini ilgilendiren konularda katılımında bulunma hakkına ve potansiyel de olsa, zarardan ve cezadan korunma hakkına özel özen gösterilmelidir (UNICEF, 2007, s. 63-64).

British Council ve BBC World Service Trust iş birliğiyle 2005'te başlatılan, 2006'da da Türkiye Gazeteciler Cemiyeti'nin (TGC) ortak olduğu "Medya ve Çeşitlilik Kılavuzu" isimli çalışmadaki çocuklara yönelik bazı hususlar ise şunlardır:

- Yaş, cinsiyet, sakatlık, ırk ya da etnik köken, dini inanç, sosyal ve ekonomik statü farkına bakılmaksızın medya içeriğinde çocuklar arasında ayrımcılığı önlemek ve onurlarının korunması konusunda gerekli duyarlılığı göstermek bütün medya çalışanlarının görevi olmalıdır.
- Haberciliğin, olumsuzluklara odaklanan yaygın anlayışının dışına çıkılarak, çocuklarla ilgili olumlu gelişmelere ve onların başarı öykülerine de yer verilmelidir (TGC, 2006).

TGC'nin hazırladığı "Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi"nde de çocuklara dair bir bölüm vardır. Burada 18 yaş altındaki çocuklarla ilgili haberler yapılırken onların kimliklerinin açıklanmaması, fotoğraflarının ve görüntülerinin kullanılmaması gerektiği ifade edilmektedir. Ayrıca çocuklarla ilgili haberlerin kamuoyunda yaratacağı etki ve yararın dikkate alınmasının önemli olduğu belirtilmektedir (TGC, t.y.).

İZMİR DEPREMİ KONULU TELEVİZYON HABERLERİNDEKİ ÇOCUK TEMSİLİ

Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

Bu çalışma 30 Ekim 2020 tarihli İzmir Depremi'nde televizyon ana haberlerinde çocukların nasıl temsil edildiğini çözümlenmeyi ve buradan hareketle haberlerde çocuk hakları ihlallerinin yapıp yapılmadığını tespit etmeyi amaçlamaktadır. İlgili depremde enkaz altından çıkarılan iki çocuğun geleneksel ve dijital medyadaki temsillerine dair araştırmacılar tarafından yapılan gözlemler, çalışmanın itici gücünü oluşturmuştur. Öte yandan Türkçe makalelere ve lisansüstü tezlere yönelik gerçekleştirilen literatür taramasında da çocukların medyadaki temsil biçimlerini deprem konusu bağlamında tartışan çalışmalara ihtiyaç duyulduğu görülmüştür. Şöyle ki; deprem haberlerini çözümleneyen veya deprem sırasında insanların sosyal/dijital medya kullanımını inceleyen veya depremlerin çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerini saptayan çalışmalar olmasına karşın, meseleyi "deprem-haber-çocuk" bağlamında ele alan çalışmaların yetersiz olduğu gözlenmiştir. Çalışma bu yönüyle literatürdeki boşluğa dikkat çekmeyi de hedeflemektedir.

Çalışmada E.P.(3) isimli çocuğun enkazdan çıkarıldığı 2 Kasım 2020 ile A.G.(4) isimli çocuğun enkazdan çıkarıldığı 3 Kasım 2020 tarihlerinde yayınlanan televizyon haberleri, YouTube dijital medya

platformu üzerinden incelenmiştir. Çalışmanın Youtube ile sınırlandırılmasının sebepleri şunlardır: Birincisi; “çağdaş bir televizyon olan YouTube, televizyonun eski özelliklerini bünyesinde barındırmakla birlikte yeni nesil izleyiciye hitap edebilecek içeriklere ve interaktif bir yapıya” (Zinderen, 2020, s. 221) da sahiptir. Bir içeriğin YouTube üzerinden dolaşıma sokulması hem içeriğe kolayca ve eşzamansızca erişilebilmesini hem içeriğin telefona/tablete/bilgisayara indirilerek bu cihazlarda arşivlenebilmesini hem de dijital medya ortamlarının etkileşimselliği nedeniyle içeriğin kısa sürede yaygınlaşmasını beraberinde getirmektedir. Erişilebilirlik/eşzamansızlık/arşivlenebilme/etkileşimsellik gibi özelliklerin, araştırmanın daha verimli ve hızlı bir şekilde yürütülmesine katkı sağlaması, araştırmacıları YouTube platformuna yönlendirmiştir. Bununla birlikte çocuk haklarını ihlâl eden bir içeriğin söz konusu özelliklerden kaynaklı olarak Youtube dolayısıyla yaygınlaşması, aynı içeriğin geleneksel televizyonda yayınlanmasından daha hayati sonuçlara neden olabilmektedir. Zira içerik geniş bir alana daha hızlı yayılabilmekte, ayrıca arşivlenebilmektedir. Bu durum başka bir sorunu gündeme getirmektedir: Unutulma hakkı³ kapsamında yasal yollara başvurulmadığı takdirde YouTube gibi dijital medya platformlarındaki içerikler çok zor silinmektedir. Bunun sonucu olarak dijital medyada çocuk haklarını ihlâl eden bir içerik, çocuğun uzun süreli zarara uğramasına yol açabilmektedir.

Buradan hareketle YouTube ara yüzüne “2 Kasım 2020 ana haber” ve “3 Kasım 2020 ana haber” anahtar kelimeleri girilmiştir. Öncelikle bu tarihlerde ana haber bültenlerini baştan sona tam olarak YouTube’a yükleyen televizyon kanalları seçilmiştir. Bu kanallar arasında, belirtilen tarihlerde en çok izlenen, en fazla beğeni ve yorum alan ilk üç televizyon kanalının ana haber bültenleri incelenmiş ve bu haber bültenlerinde söz konusu çocukların enkazdan çıkarılmasını konu eden haberler araştırmaya dâhil edilmiştir. Buna göre SHOW TV, ATV, FOX TV’de 2-3 Kasım 2020’de yayınlanan 6 haber van Dijk’in eleştirel söylem çözümlemesi yöntemiyle incelenmiştir. Sözen’in (1999, s. 94) belirttiği gibi, niteliksel araştırmalarda sayısal büyüklük yerine, araştırılan konuya dair belirleyici çözümler üzerinde durmak daha önemlidir. Buradan hareketle çalışmada genelleşici sonuçlar ortaya koymak yerine, deprem/haber/çocuk ilişkisine dair küçük bir kesit sunmak ve çocukların deprem haberlerindeki temsil biçimlerini, yanı sıra haklarının ihlâl edildiği hususları bu kesit bağlamında çözümlenmek amaçlanmıştır.

³ Konuya ilişkin bir çalışma için bkz. (Özel, Deniz, & Pakkan, 2021).

van Dijk (1988a, s. 4) haberi; gazete/televizyon/radyo gibi kamuya açık enformasyon dağıtıcılarında üretilen bir söylem türü olarak ele almaktadır. Bu yönüyle haber, kamusal söylemin bir biçimidir. van Dijk'a (1999, s. 370-371) göre, dünyadaki olaylar hakkında bilgi edinimi ve kanaat oluşumu çoğunlukla haber söylemine dayanır. Haber söylemi, diğer söylem türlerinden farklı olarak aynı anda milyonlarca kişi tarafından okunur/izlenir/paylaşılır. Bu açıdan haber metinlerinin incelenmesi ekonomik/politik/toplumsal/kültürel iktidarın uygulanma biçimlerini anlamak adına önemlidir. van Dijk (1988a; 1988b) buradan hareketle kendi eleştirel söylem çözümlemesi modelini geliştirir. Model; makro yapı ve mikro yapı olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Makro yapı, söylemi bir bütün olarak karakterize eden küresel bir yapıdır. Bu kapsamda söylem, eğer ilgili cümleleri ve önermeleri bağlantılıysa ve bu önermeler makro yapı düzeyinde küresel olarak örgütlenmişse tutarlıdır. Mikro yapı ise söylemin yerel düzeyi, yani bireysel önermelerin yapısı ile ilgilidir. Makro kurallar, mikro yapıda daha ayrıntılı verilen bilgiyi hem özetler hem düzenler (Kintsch & van Dijk, 1978, s. 365-366). Haberin özünü, sonucunu, ana fikrini, en önemli bilgilerini tanımlayan bölüm olan makro yapı, tematik ile şematik çözümleme olmak üzere iki başlık altında incelenir. Tematik çözümlemede; başlıklar, girişler, spotlar ve görsel unsurlar; şematik çözümlemede ise durum ve yorum bilgileri ele alınır. Durum bölümünde; ana olayın sunumu, sonuçları, ardaan ve bağlam bilgisi gibi konular tartışılır. Yorum bölümünde ise olayı tanımlayan/yaşayan öznelerin görüşleri irdelenir. Son olarak mikro yapıya yönelik incelemede; cümle yapıları, kelime seçimleri, haber retoriğinde kullanılan inandırıcı bilgiler/görseller gibi unsurlar değerlendirilir (van Dijk, 1988a; van Dijk, 1988b).

2 Kasım 2020 Tarihli Ana Haber Bültenlerinin Söylem Çözümlemesi

Araştırma kapsamına alınan ana haber bültenlerinin YouTube platformundaki videolarının künye bilgileri tablolar⁴ şeklinde verilmiştir. 2 Kasım 2020'de 3 yaşındaki E.P.⁵ isimli çocuğun enkazdan çıkarılmasına ilişkin 3 haber ele alınmıştır.

⁴ Söz konusu tablolar Dondurucu & Ulucay'ın (2015) makalelerinden esinlenerek hazırlanmıştır.

⁵ Haberlerde çocukların isimleri açıkça belirtilmiştir. Çocuk hakları ihlâli olarak nitelendirilebilecek bu kullanımı yeniden üretmemek için makalede her iki çocuğun ismi yerine baş harfleri (E./E.P. veya A/A.G. gibi) yazılmıştır.

Tablo 1 2 Kasım 2020 Tarihli Ana Haber Bültenlerinin Künye Bilgileri

	SHOW TV	ATV	FOX TV
URL	https://www.youtube.com/watch?v=V1SoR1vzfJM	https://www.youtube.com/watch?v=RvAYQWCiNnM	https://www.youtube.com/watch?v=8_XZql668h0
Ana Haber Süresi	53 dakika 52 saniye	45 dakika 49 saniye	49 dakika 06 saniye
Haberlerin Başlangıç/Bitiş Dakikaları	E.P. (Enkaz): 02.45-05.48	E.P. (Enkaz): 00.05-03.57	E.P. (Enkaz): 05.00-10.25
Abone Sayısı	1.930.000	667.000	494.000
İzlenme Sayısı	9.987	23.723	24.036
Beğeni Sayısı	160	296	335
Beğenilmeme Sayısı	12	14	29
Yorum Sayısı	55	21	117

İlgili haberler öncelikle makro yapı/tematik çözümlene açısından incelenmiş ve ilkin haber başlıkları değerlendirilmiştir. van Dijk'a (1988a, s. 53) göre, haber başlığı ve girişi bir arada yapısal olarak haberin ana temalarının ifade edildiği bölümlerdir. Her ikisinde de haberde öne çıkarılmak istenen ana olay özetlenerek okuyucuya/izleyiciye duyurulur ve olay hakkında genel bilgi verilerek bir çerçeve çizilir. Dolayısıyla haber başlığı ve girişi, haberin şematik yapısında bütünlük göstermektedir. Öte yandan haber şemasında başlıklar, girişlerden önce gelmekte, bu açıdan izleyicinin/okuyucunun dikkati ilkin başlığa yönelmektedir. Başlıklarda enformasyon eksiltme, genelleştirme, abartma gibi yöntemlerden yararlanılarak yapılan özetlemeler, ana olayın ideolojik çerçevesini de belirlemektedir.

Öncelikle incelenen haber başlıklarının olay hakkında bilgi vermektense ziyade, enformasyon eksiltmeye başvurduğu, genelleştirmeler ve abartmalar üzerinden izleyicinin dikkatini çekmeyi hedeflediği söylenebilir. Örneğin "*Küçük E. Türkiye'ye umut oldu*" (FOX TV), "*Hastanede kucağında oyuncuğıyla tüm Türkiye'ye el salladı*" (FOX TV), "*E. geldi, Türkiye'ye umut oldu*" (ATV) gibi haber başlıklarında enformasyon eksiltme vardır, zira olay sadece başlığa bakılarak anlaşılabilir. Ayrıca televizyon izleyicileri için genelleştirme yapılarak "Türkiye" ifadesi kullanılmıştır. Bu ifade milli birlik/beraberlik vurgusu da içermektedir. "*Mucizenin adı: E.*" (SHOW TV), "*65 saatlik mucizenin adı E.*" (ATV) gibi başlıklardaki "mucize" ifadesinde ise haberin etkileyici gücünü artırmak adına abartmaya başvurulmuş ve hayatta kalması nedeniyle çocuğa doğaüstü özellikler yüklenmiştir.

Haber başlıklarındaki ifadelerin giriş bölümünde açıklanıp açıklanmadığı önemlidir. Zira haber girişleri, haberde öne çıkarılmak istenen ve bu amaçla başlığa taşınan temaların ifade edilmesinde başlığı tamamlayıcı bir unsurdur. Televizyon haberlerinde giriş, spikerin haberi sunduğu “kam” bölümüdür. Araştırma kapsamındaki haberlerin girişleri incelendiğinde, çocuğun enkazdan çıkarılmasının ve sedyede bir arama-kurtarma (itfaiye) görevlisinin parmağını tutmasının, haberde öne çıkarılan temalar olduğu görülmektedir. Bu bağlamda başlıklardaki “mucize” ve “umut” gibi ifadelerin anlamı giriş bölümünde açılmış ancak bu, enformasyonun genişletilmesi olarak değil, başlıklardaki dram dilinin sürdürülmesi şeklinde gerçekleşmiştir.

“Ve bir mucize, umudun azaldığı her yerde hatırlanması gereken bir kurtuluş anı. 3 yaşındaki E.P. depremden tam 65 saat sonra sağ salim kurtarıldı. Onu kurtaran itfaiye eri o anları anlattı. O anlattı, bu kez Türkiye mutluluktan ağladı. İşte hepimizin yüreğine tutunan o minik elin hikâyesi” (SHOW TV).

“Gözlerini dünyaya açtığında belki doktorunun parmağını tuttu böyle ilk kez, sonra annesinin, sonra babasının ve dün bir kez daha dünyaya geldi 3 yıl sonra. Ona uzanan eli, o parmağı tuttu yine, yeniden doğuşunu anlatır gibi. O parmak bir kurtarıcının parmağıydı bu kez. (...) En azından E. gibi bizi ayakta tutanlardan ders alırsak, yeniden başlayabileceğimizi hatırlatanlara borcumuzu ödemiş oluruz. 65. saatte gelen o mucize, E.’in hayata uzanan o eli bir gerçek, bir simge...” (ATV).

“E.’in o kendisini kurtaran itfaiye şefinin parmağını tuttuğu o fotoğraf var ya, işte şu gördüğünüz fotoğraf, o fotoğrafın bu ülkede milat olması lazım. E.’in küçücük ellerinin bize güç vermesi lazım ki bu deprem meselesini çözelim” (FOX TV).

SHOW TV’nin haber girişinde, depremde hayatta kalan çocuk “mucize” olarak nitelendirilmiştir. Bu durum bir yandan olayı ekonomik/politik/toplumsal bağlamından kopartıp doğüstü bağlama yerleştirmekte, diğer yandan da çocuğun dramatize edilerek sunulmasını beraberinde getirmektedir. Aynı haber girişinde “İşte hepimizin yüreğine tutunan minik elin hikâyesi” ifadesiyle çocuk hem drama nesnesi hem yetişkinliklerin sevimli/şirin/minik uzantısı olarak temsil edilmektedir. Benzer durum FOX TV’nin girişindeki “E.’in küçücük ellerinin bize güç vermesi lazım” ifadesi için de geçerlidir. Öte yandan FOX TV’de dikkat çeken bir husus daha vardır: Çocuğun “küçücük elleri” sayesinde yetişkinlerin deprem meselesini çözebileceği iddia edilmektedir. ATV’de yayınlanan haberin girişindeki “En azından E. gibi bizi ayakta tutanlardan ders alırsak” ifadesi de aynı şekilde değerlendirilebilir. Bu anlatım 19. yüzyıl romantik

edebiyatında kullanılan “kurtarıcı çocuk” mitini⁶ gündeme getirmektedir. ATV’nin haber girişindeki “*O parmak bir kurtarıcının parmağıydı*” cümlesinde ise bir yandan itfaiye görevlisi kahramanlaştırılmış, diğer yandan da itfaiye görevlisi aracılığıyla devletin çocuklar üzerindeki koruyucu/kurtarıcı rolü pekiştirilmiştir. “Devletin eli” bir nevi çocuğun “yeniden doğuşu”nu sağlayan “hayatın eli” olarak betimlenmiştir.

Haberin makro yapısında başlık ve giriş ile birlikte görsel unsurlar da önemlidir. Çocuğun enkazdan çıkarılmasına ilişkin başlık ve girişlerde çizilen tematik çerçeve; kamera çekimleri ve fotoğraf gibi görsellerle de desteklenmiştir. Bu görseller arasında çocuğun enkazdan çıkarıldıktan sonra sedye ile ambulansa taşındığı sırada bir itfaiye görevlisinin parmağını tuttuğunu gösteren fotoğraf dikkat çekicidir. Zira deprem sonrasında söz konusu bu fotoğraf bir nevi “umudu” simgeleyen alegorik bir anlatıma dönüşmüştür.⁷ Bu fotoğrafın yanı sıra çocuğun yüzünün belli olduğu bir başka fotoğraf, her üç televizyon kanalında –özellikle haber spikerlerinin sunum yaptığı sırada- ekrana verilmiştir. Ayrıca incelenen haberlerin hepsinde çocuğun enkazdan çıkarılması, ambulansa taşınması, hastanede tedavi altına alınmasına ilişkin görseller buzlanma efekti uygulanmadan kullanılmıştır. Dolayısıyla haberlerde çocuğun sadece ismi/kimliği değil, aynı zamanda yüzü/bedeni de açıkça gösterilmiş, çocuğun kişilik hakları ve mahremiyeti ihlâl edilmiştir. Örneğin ATV’de yayınlanan haberde, ambulansa taşındığı sırada çocuğun yüzü kırmızı daire içine alınarak daha da belirginleştirilmiştir. Yine ATV’nin haberinde, ambulansa götürülürken çocuğun yüzü net görünmediği için ekranın sağ tarafında yüzünün açıkça görüldüğü küçük bir fotoğrafına yer verilmiştir. Çocuğun bu fotoğrafı, diğer televizyon kanallarındaki haberlerde de kullanılmıştır. Ayrıca çocuk, sağlık durumunun iyi olduğunun “kanıtlanması”nın başka yolu yokmuşçasına hastane odasında boyama yaparken görüntülenmiştir. Çocuk, hastanedeki yatağından kameraya el sallamaya zorlanmış ve bu görüntüler “*E., Türkiye’ye el salladı*” (ATV) gibi başlıklarla birlikte sunulmuştur.

⁶ 19. yüzyıl romantik edebiyatındaki Heidi, Pollyanna, Oliver Twist gibi çocuk kahramanlar, yetişkinlerin yol açtığı olumsuzlukları “evliya çocuk” rolüne girerek olumlu hale dönüştürmekte veya “melek” gibi bir ziyaretçi rolüne bürünerek gerek kişisel gerekse toplumsal düzlemde bir katharsis/arınma simgesi olmaktadır (İnal, 2007, s. 98).

⁷ Fotoğraf, İstanbul Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığı’nda fotoğrafçı olarak çalışan Süreyya Mümtaz Kurt tarafından çekilmiştir. Hem fotoğraf hem bu fotoğraftan yola çıkılarak üretilen dijital tasarımlar hızla sosyal medyada paylaşılmıştır. Bunlar arasında “Hislişeyler” isimli Instagram hesabından 2 Kasım 2020’de –yani olayın hemen akabinde- paylaşılan dijital çizim oldukça ses getirmiştir. Üzerinde “bazen kendini E.’in tutunduğu el gibi hissedersen” yazısının bulunduğu bu çizim, bazı tepkiler alsa da sosyal medyada dolaşıma sokulmuş (Hislişeyler, 2020) ve hatta “umudunu kaybetme” mottosuyla kupa/saksı/kalemlik gibi ticari ürünlerin üzerine dijital baskı yapılarak Trendyol alışveriş platformunda satışa sunulmuştur. Ancak gelen tepkiler nedeniyle ürünlerin satışı durdurulmuştur (Tele1, 2020).

Bu sadece çocuk haklarının değil, aynı zamanda hastanın mahremiyet hakkının da ihlâlî⁸ anlamına gelmektedir. Öte yandan bütün bu görüntülerin başta YouTube olmak üzere dijital medya platformlarına yüklendiğini ve unutulma hakkı kapsamında dava açılmadan bunların silinemeyeceğini göz önüne alırsak; çocuğun sonraki yıllarda söz konusu görüntülere ulaşabileceğini ve olaya dair acılarını tekrar yaşayabileceğini öngörebiliriz. Dolayısıyla burada hem çocuğun yüksek yararı ilkesinin göz ardı edildiği hem de haberin sonuçlarının çocuğa verebileceği zararların dikkate alınmadığı görülmektedir.

Makro yapı/şematik çözümlene unsurlarından “ana olayın sunumu”nu irdelemek için haberlerin girişine odaklanmak gerekmektedir. Bunun sebebi ana olayın giriş bölümünde ifade edilmesidir. Her üç televizyon kanalında da ana olay, yıkıcı bir depremde enkazdan sağ çıkarılan bir çocuğa ilişkin bir tür mucize ve kahramanlık hikâyesi üzerinden sunulmuştur.

Bir diğer şematik çözümlene unsur olan haberin sonuçlarına bakıldığında da yine giriş bölümü öne çıkmaktadır. Zira olaylara hangi gerekçelerle haber değeri atfedildiği haber girişinden saptanabilmektedir. van Dijk’a (1988a, s. 54) göre, toplumsal ve politik olayların haber değeri, sonuçlarının önemine göre belirlenir. Çocuğun enkazdan sağ çıkarılması haber değeri taşıdığı gerekçesiyle seçilen bu olayın en önemli sonucudur. Öte yandan “masumiyet hiyerarşisi” kavramı bağlamında çocuğun yaşının ve cinsiyetinin de haber değerini artırdığı söylenebilir. Ziyalar ve Salihoglu’nun (2010, s. 125) vurguladığı gibi gazetecilerin haber değeri anlayışı “masumiyet hiyerarşisi” olarak tanımlanan sıralamaya paraleldir ve bu bağlamda olayda çekilen acının/trajedinin yoğunluğu, şiddetin oranı, mağdurun yaşı ve cinsiyeti haber değerini de belirlemektedir. Dolayısıyla deprem gibi trajik yönü yüksek olan bir olayda enkazdan sağ çıkarılan kişinin 3 yaşındaki bir kız çocuğu olması, haber değeri taşıdığı gerekçesiyle gazeteciler tarafından daha fazla öne çıkarılmaktadır.

İncelenen haberlerde, ardalın ve bağlam bilgisinin de yetersiz olduğu görülmüştür. Depremdeki hasarın/yıkımın büyük olmasının nedenleri üzerinde durulmamış, deprem meselesinin en az zararlı atlatılacak şekilde nasıl çözülebileceğine ilişkin bilimsel veriler sunulmamıştır. Bunun yerine haberlerde, çocuğun kişilik hakları, özel hayatının gizliliği, mahremiyeti yok sayılarak hem kendisinin hem ailesinin

⁸ Sağlık Bakanlığı’nca yürürlüğe konan “Hasta Hakları Yönetmeliği”ndeki “Hasta Haklarının Korunması” başlıklı bölümde “hastanın mahremiyetinin esas olduğu” belirtilmektedir. Bu bağlamda hastanın “sağlık durumu ile ilgili tıbbi değerlendirmelerin gizlilik içerisinde yürütülmesinin”, “tedavisi ile doğrudan ilgili olmayan kimselerin, tıbbi müdahale sırasında bulunmamasının” veya “şahsi ve ailevi hayatına müdahale edilmemesinin” gerekliliği vurgulanmaktadır (Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi, 1998).

deprem öncesinde/sırasında neler yaşadıkları ayrıntılarıyla anlatılmıştır. Bu açıdan deprem meselesi ekonomik/politik/toplumsal bağlamından kopartılarak kişiselleştirilmiş, olayın ardaan bilgisi de bu kişisel hikâye üzerinden verilmiştir. Çocuk ise hikâyenin etken bir öznesi değil edilgen bir nesnesi olarak sunulmuştur.

Haberlerin güvenilirliğini artırmanın yanı sıra dramatik dilini de pekiştirmek için olaya tanıklık eden arama-kurtarma görevlileri ile çocuğun akrabalarının görüşlerine başvurulmuştur. Olayın arama-kurtarma görevlilerince de mucize olarak tanımlanması "mucize çocuk" mitini desteklerken, muhabirler tarafından bu kişilere olay sırasında neler yaşadıklarının sorulması ise izleyicilerin onlarla duygudaşlık yapmalarına olanak sağlamaktadır. Örneğin ATV'nin haberinde çocuğun enkazdan çıkarılmasına tanıklık eden ve o esnada ağlayan arama-kurtarma görevlisine "ne hissettiniz" sorusunun yöneltilmesi, reyting beklentisinin örtük ifadesidir. Dolayısıyla haberlerde çocuğun yaşadığı travma dramatize edilirken görgü tanıklarından da yararlanılmıştır.

Mikro yapı unsurlarından olan cümle yapıları incelendiğinde, haberlerde genellikle basit cümlelerin kullanıldığı söylenebilir. Özne-yüklem ilişkisine baktığımızda ise arama-kurtarma görevlilerinin özne olduğu cümlelerde her zaman etken, çocuğun özne olduğu cümlelerde ise kimi zaman edilgen yapıların kullanıldığı görülmüştür. Örneğin "3 yaşındaki E.P. depremden tam 65 saat sonra sağ salim kurtarıldı. Onu kurtaran itfaiye eri o anları anlattı" (SHOW TV) cümlesindeki fiil seçimleri, hem "koruyucu/kurtarıcı" olması bağlamında devletin çocuklar üzerindeki etken rolüne hem de çocukların "korunmaya muhtaç" olduklarına yönelik edilgen rolüne ilişkin kalıp yargıları desteklemektedir. Öte yandan "Tonlarca ağırlığın altında saatlerce dimdik durdu"; "Umudun var olduğunu bir kez daha hatırlattı" (ATV) veya "Türkiye'ye umut oldu" (FOX TV) gibi etken yapıları cümlelerde ise çocuğun özne olduğu görülmektedir. Çocuk depremde hayatta kalabilmeyi başarması ve yetişkinlere umut vermesi sayesinde özne olabilmıştır.

Haberlerdeki cümleler arasında nedensel ilişkinin kurulduğu da görülmektedir. Ancak bu ilişki her üç haberde de depremdeki hasarın neden bu kadar şiddetli olduğunu veya çocuğun enkaz altında kaldığı binanın neden yıkıldığını, sorumluların kimler olduğunu açıklamak yerine adresi/ailesi/ismi/yüzü açıkça gösterilen bir çocuğun deprem esnasında nerede olduğu, hayatta kalmayı nasıl başardığı, enkazdan nasıl çıkarıldığı gibi kişisel bilgilerine odaklanarak sunulmaktadır. ATV'nin haberinde, depremin yol açtığı

kayıplar hakkında genel bilgi verilse dahi, kayıpların neden bu kadar fazla olduğu değil, çocuğun neden ve nasıl hayatta kaldığı öne çıkarılmaktadır. FOX TV’de ise olayın nedensel ilişkisi, çocuğun deprem sırasında başına gelenler üzerinden örneklendirilerek kurulmaktadır. Deprem meselesinin çözümü için çocuğun yaşadıklarına ve hayatta kalma azmine bakılması gerektiği vurgulanmaktadır.

Haberlerde geçen kelimeler değerlendirildiğinde, çocuğu tanımlamak için kullanılan “küçük/minik kız”, “küçük/minicik elleri” gibi nitelendirmelerin, çocukları yetişkinlerin sevimli/şirin/minik uzantısı olarak ele alan kalıp yargıları yeniden ürettiği söylenebilir. Haberlerde kullanılan “daha 3 yaşındaki” gibi çocuğun yaşını vurgulayan nitelendirmeler de dikkat çekicidir. Çocuğa ilişkin bütün bu kelime seçimleri hem haberlerin dramatik anlatısını güçlendirmekte hem haberin etkileme gücünü artırmakta hem yaşı/cinsiyeti/fiziksel özellikleri üzerinden çocuğun masumiyetine ve kırılganlığına yönelik kalıp yargılar pekiştirilmektedir.

Retorik açısından incelendiğinde, SHOW TV’nin haberinde, inandırıcılığı artırmak için çocuğun enkazdan çıkarılma, ambulansa taşınma ve hastane odasındaki görüntülerinin kullanıldığı gözlenmiştir. Ayrıca görgü tanıklarının ifadelerine yer verilerek haberin retoriği güçlendirilmiştir. “65 saat sonra kurtarıldı”, “3 yaşındaki E.” gibi sayısal ifadeler de haberin retoriğini güçlendirmektedir. Haber sonunda Cumhurbaşkanı’nın “Geçmiş olsun canım yavrurum” şeklindeki Twitter paylaşımına da değinilmiştir. Böylece bir yandan olayın inandırıcılığı resmi kaynaklarla da pekiştirilmiş diğer yandan “devlet babanın” her zaman “yavrularının” yanında olduğuna yönelik başat anlam dolaşıma sokulmuştur. ATV’nin haberinde ise çocuğun bir itfaiye görevlisinin parmağını tuttuğunu gösteren ve ayrıca yüzünün belli olduğu iki fotoğrafı sıklıkla ekrana verilmiştir. İnandırıcılığı artırmak ve izleyicilere kendilerini olay yerinde hissettirmek adına haberde ortam sesi de kullanılmıştır. Sağlık durumunun iyi olduğunu “kanıtlamak” için çocuğun hastanedeki görüntülerine yer verilmiştir. FOX TV’nin haberinde de benzer stratejilerden yararlanıldığı gözlenmiştir.

3 Kasım 2020 Tarihli Ana Haber Bültenlerinin Söylem Çözümlemesi

Araştırma kapsamındaki televizyon kanallarında 3 Kasım 2020’de yayınlanan haberlerin YouTube üzerindeki künye bilgileri aşağıda sunulmuştur. Belirtilen tarihte, enkaz altında kalan A.G. isimli bir başka çocuğa daha ulaşılmış ve televizyon kanallarında konuya ilişkin 3 haber yayınlanmıştır.⁹

Tablo 2 3 Kasım 2020 Tarihli Ana Haber Bültenlerinin Künye Bilgileri

	SHOW TV	ATV	FOX TV
URL	https://www.youtube.com/watch?v=S5R8NKrLaws	https://www.youtube.com/watch?v=wkHg9EK-BOK	https://www.youtube.com/watch?v=MoF501MpH6U
Ana Haber Süresi	45 dakika 41saniye	45 dakika 48 saniye	45 dakika 48 saniye
Haberlerin Başlangıç/Bitiş Dakikaları	A.G. (Enkaz): 04.58-09.24	A.G. (Enkaz): 00.01-07.13	A.G. (Enkaz): 00.38-04.12 Muhabirle Canlı Bağlantı: 04.15-07.11 Arama-Kurtarma Ekibiyle Röportaj: 08.49-12.46
Abone Sayısı	1.930.000	667.000	494.000
İzlenme Sayısı	9.658	17.458	27.536
Beğeni Sayısı	126	315	395
Beğenilmeme Sayısı	9	9	34
Yorum Sayısı	19	23	103

A.G.’nin enkazdan çıkarılmasına ilişkin haberlerin başlıklarında yine enformasyon eksiltmeye başvurulduğu ve genelleştirme/abartma gibi yöntemlerden yararlandığı görülmüştür. Ayrıca haber başlıklarına taşınan temalardan biri olan A.G.’nin enkazdan sağ çıkarılması yine “mucize” miti kullanılarak verilmiştir: “*Rıza Bey Apartmanı’ndaki mucize*” (SHOW TV), “*Mucize kız A. ile ilk temas*” (ATV), “*Mucizenin adı: A.*” (FOX TV) gibi. İncelenen haberlerde öne çıkarılan temaların diğeri de çocuğun annesinin enkazdan sağ çıkarılmamasıdır. Çocukların “korunmaya muhtaç/mağdur/kırılgan/savunmasız” olduklarına yönelik kalıp yargıyı destekleyen bir başka mit daha bu noktada karşımıza çıkmaktadır: “Öksüz/yetim çocuk”. Örneğin “*Yeniden doğduğu gün öksüz kaldı*” (SHOW TV), “*A.’nin annesi, ne yazık ki...*” (ATV), “*Köfte ve ayran kolay ama annesini istediğinde ne yanıt verilecek?*” (FOX TV) gibi. Ayrıca başlıklarda Cumhurbaşkanı’nın mesajına -bir önceki günde olduğu gibi- yer verilmiş, böylece devletin çocuklar üzerindeki “koruyucu

⁹ FOX TV’de, A.G.’nin enkazdan çıkarıldığı binanın önündeki muhabirle yapılan canlı bağlantı ve A.G.’yi enkazdan çıkaran arama-kurtarma ekibiyle gerçekleştirilen özel röportaj da yayınlanmıştır. Bunlar A.G. ile ilgili haberin söylemini tamamlayan/bütünleyen metinler oldukları için araştırmaya dâhil edilmiştir.

baba" rolü pekiştirilmiştir. Öte yandan arama-kurtarma ekibiyle yapılan röportajın başlıklarında arama-kurtarma çalışanları yeniden kahramanlaştırılmış ve onlar üzerinden devletin koruyucu/kurtarıcı olduğuna yönelik kalıp yargı desteklenmiştir: *"Tırnaklarıyla kazıyarak çıkardılar"*, *"A'nın elini hiç bırakmadılar"*, *"Evladımı öptüm ben."* (FOX TV). Bu noktada "koruyucu baba" ve "öksüz/yetim çocuk" kalıp yargılarının birbirlerini desteklediği söylenebilir. Zira her ikisi de çocuğu tek başına özne olarak kabul etmeyen, onun varlığını ancak ailenin/devletin otoritesi, koruyuculuğu, şefkati altındayken kabul eden anlayışın yansımalarıdır. Bu anlayışın başlıklar kadar, girişlerde ve haberin görüntülerinde de yeniden üretildiği gözlenmiştir. Ayrıca dramatik anlatımın haber girişlerinde sürdürüldüğü de eklenmelidir.

"Bugün İzmir'de felaketin yaşandığı yerde beton çiçek açtı. O çiçeğin adı A. idi. 4 yaşındaydı. Gülüşü güneş oldu, minicik eli umut. Ancak o çiçek yeniden doğduğu gün annesi F'den ayrıldı, öksüz kaldı. Türkiye A'nın mucizesine tanık olurken onun dudağından dökülen 'annem nerede' olmuştu." (SHOW TV).

"Mucizelerin bize yaşattığı duyguyu kelimelere dökmek mümkün değil, görüntüleri izlediniz. Yani o görüntüler anlatıyor aslında her şeyi, onun için böyle başladık bugün. Bugünün adı A. idi. Sıkıştığı yerde 91 saat kaldı. 91 saat sonunda onun güzel, derin bakışları, gülümseyen yüzüydü bugünü aydınlatan" (ATV).

"Hemen İzmir'e gideceğiz şimdi. Çünkü bugün yine bir umut Türkiye'nin ellerinden, parmaklarından tuttu. Bu sefer umudun adı 91 saat sonra burnu bile kanamadan kurtulan A. idi" (FOX TV).

Çalışma kapsamında incelenen haberlerde "öksüz/yetim çocuk" mitinin görsellerle de pekiştirildiği tespit edilmiştir. Örneğin FOX TV'de ekran ikiye bölünerek A.'nın ve annesinin fotoğrafı yan yana sunulmuş, bu anlatım A.'nın ambulansa taşınırken "anne" diye seslendiği görüntülerle desteklenmiştir. Çocuğun "anne" dediği görüntüler diğer televizyon kanallarında duygusal müzik eşliğinde verilmiştir. Her üç televizyon kanalında çocuğun çoğunlukla annesiyle/ailesiyle birlikte gösterildiği vurgulanmalıdır. Böylece hem annesi/ailesi olmadan çocuğun eksik olduğu anlamını içeren "öksüz/yetim çocuk" miti yeniden üretilmiş hem de çocuk -Yeşilçam filmlerini anımsatırcasına- drama nesnesine dönüştürülmüştür. Çocuğun enkazdan çıkarılma görüntüleri de anbean ve buzlanma efekti uygulanmadan verilmiş, yanı sıra bu görüntüler *"A'nın yeniden doğuşunun hikâyesi"* (SHOW TV), *"A. ağladı, Türkiye'nin yüzü güldü"* (ATV) gibi başlıklarla sunulmuştur. Görüntülerde dikkat çeken bir başka husus ise -bir gün önceki gibi- sadece çocuk haklarının değil hastanın mahremiyet haklarının da ihlâl edilmesidir. Şöyle ki; A.G.'nin ambulanda sağlık görevlisine köfte/ayran istediğini söylediği görüntüler her üç televizyon kanalında verilmiştir. Ayrıca hastaneye gönderilen köfte/ayran paketlerine ilişkin

görüntülerden de yararlanılarak hem dramatik anlatım kuvvetlendirilmiş hem de milli birlik/beraberlik vurgusu yapılmıştır. Hastane odasındaki görüntülerinde ise -tıpkı E.P'nin hastane görüntülerinde olduğu gibi- A.G.'nin kameraya el sallamaya zorlandığı görülmektedir. Görüntüler ekrandayken "A. bize öpücük atar mısın?" sesi duyulmakta ve akabinde çocuğun kameraya doğru öpücük attığı gözlenmektedir. Dolayısıyla haberlerde çocuk, yetişkinler için bir tür oyun/eğlence nesnesine dönüştürülmüştür.

Makro yapı/şematik çözümleme unsurlarından "ana olayın sunumu"na bakıldığında şunlar vurgulanabilir: Ana olay, SHOW TV'nin ve ATV'nin haber girişlerinde, enkazdan sağ çıkarılan "mucize" çocuğun, depremde annesini kaybettiği için "öksüz" kalması olarak sunulmuştur. FOX TV'nin haber girişinde her ne kadar depremin yarattığı hasarın büyük olmasının sorumlularına dikkat çekilmek istense de bu sorgulayıcı yaklaşım, haberin içeriğinde sürdürülemediği ve deprem meselesi diğer televizyon kanallarında olduğu gibi bir çocuğun dramatik unsur olarak araçsallaştırılması üzerinden ele alınmıştır.

Olaya haber değeri atfedilmesinin temel sebebi yıkıcı bir depremde küçük bir kız çocuğunun enkazdan sağ çıkarılmasıdır. Bir diğeri ise annenin enkazdan sağ çıkarılmaması ve bunun sonucu olarak çocuğun "öksüz" kalmasıdır. Olaya bu iki sonucundan kaynaklı olarak haber değeri atfedilmiştir. Bu açıdan incelenen haberlerin hepsinde ardalan ve bağlam bilgilerinin de yetersiz olduğu saptanmıştır. Örneğin FOX TV'de ardalan bilgileri, enkazdan ses duyulması üzerine bir gün önce başlayan ve aralıksız süren arama-kurtarma çalışmalarını kapsamaktadır. Bu ardalan bilgisine dayalı olarak yapılandırılan haber metninde, arama-kurtarma ekipleri sabrı/azmi/çabası nedeniyle kahramanlaştırılmıştır. ATV ile SHOW TV'de ise çocuğun ve annesinin deprem öncesinde/sırasında neler yaşadıkları anlatılmıştır. Sonuç olarak incelenen haberlerin hepsinde deprem meselesi ekonomik/politik/toplumsal bağlamından koparılarak ve mucize/kahramanlık hikâyeleri üzerinden kişiselleştirilerek ele alınmıştır. Olayın "öksüz ve mucize bir çocuğun" kişisel hikâyesine veya onu "kurtaran" arama-kurtarma ekibinin yaşadıklarına indirgenerek sunulması, bir yandan depremin nedenlerini ve çözüm yollarını sorgulama alanı dışına atarken diğer yandan da çocuğun kişisel haklarını ihlâl etmektedir.

Haberlerin inandırıcılığını ve güvenilirliğini artırmak için haber kaynaklarının ifadelerine yer verilmiştir. Bu kaynaklar çoğunlukla arama-kurtarma görevlileridir. FOX TV'de muhabirin kendisi de gözlemlerini canlı bağlantı yoluyla izleyicilere aktarmıştır. Vurgulanması gereken husus ise -bir önceki günde olduğu gibi- arama-kurtarma görevlilerine yöneltilen sorular ve alınan cevaplar üzerinden çocuğun

kişilik ve özel hayatının gizliliği haklarının ihlâl edilmesidir. Örneğin FOX TV’de A.G.’yi enkazdan çıkararak arama-kurtarma ekibiyle röportaj yapılmış, çocuğun enkaz altındaki ve enkazdan çıkarılma sırasındaki görüntüleriyle de desteklenen bu röportajda çocuğun nasıl ve ne durumda bulunduğu, onunla ilk ne konuşulduğu ayrıntılarıyla aktarılmıştır. Öte yandan aynı röportajdaki *“Bedenlerini siper ederek, elini tutarak, öpüp cesaret vererek, tırnaklarıyla kazıya kazıya, elleriyle o kuma dönmüş betonları toplaya toplaya, küçücük bir boşluktan küçücük bir beden çıkardılar”* gibi ifadelerle bir yandan arama-kurtarma ekiplerinin kahramanlaştırıldığı diğer yandan da çocuğun etken bir öznenen ziyade edilgen bir nesne konumuna indirildiği görülmektedir.

Haberlerdeki çocuklara yönelik bu ideolojik çerçeve, mikro yapı unsurlarından olan haberlerin cümle yapılarında da karşımıza çıkmaktadır. Örneğin çocuğun özne olduğu cümleler her ne kadar etken yapıda kurulsun da esasen edilgen bir çocuk temsilini yeniden üretmektedir: *“Karanlıkta 91 saat, yani 5460 dakika bekledi. Acıktı, susadı, korktu”* (SHOW TV) gibi cümlelerde çocuğun korunmaya muhtaçlığına, savunmasızlığına, kırılganlığına yönelik kalıp yargılar bulunmaktadır.

Mikro yapı/kelime seçimleri değerlendirildiğinde, çocuk için *“minik/minicik/küçük”* nitelendirmelerinin yanı sıra *“mucize kız”, “mucizelerin en son halkası”, “umudun adı”* gibi ifadelerin kullanıldığı, ayrıca çocuğun *“öksüzlüğünü”* öne çıkaran kelimelerin seçildiği görülmektedir. E.P. ile ilgili haberlerden farklı olarak daha fazla *“Türkiye”* kelimesinin kullanıldığı da saptanmıştır. Bunun sebebi çocuğun ambulansla bir sağlık görevlisine köfte/ayran istediğini söylemesidir. Bu hem haberdeki dramatik anlatının harcı olmuş hem milli birlik/beraberlik vurgusu yapılarak olumsuz olayın üstesinden *“milletçe”* gelinebileceğine işaret edilmiştir.

Retorik açısından incelendiğinde, E.P. ile haberlerdeki benzer kullanımların A.G.’ye ilişkin haberlerde de bulunduğu söylenebilir. Çocuğun arama-kurtarma görevlileriyle yaptığı konuşmalar ve enkaz altındaki/ambulanstaki/hastanedeki görüntüleri olayın gerçekliğini *“kanıtlamak”* amacıyla kullanılmıştır. Yanı sıra haberlerin inandırıcılığını artırmak için arama-kurtarma çalışmalarına dair genel görüntülerden ve ortam sesinden yararlanılmıştır. Haber kaynağı olarak özellikle arama-kurtarma görevlilerinin görüşlerine başvurulmuş, bu durum onları haberin öznesi ve olayın kahramanı olmalarını da beraberinde getirmiştir. Ayrıca FOX TV’de muhabir, canlı bağlantı ile izlenimlerini aktarmıştır. Haberlerde resmi haber kaynağı olarak Cumhurbaşkanının açıklamalarına da yer verilmiştir. Öte yandan

depremin şiddetinin, çocuğun enkaz altında kaldığı sürenin, çocuğun yaşının vurgulandığı sayısal ifadeler aracılığıyla haberin inandırıcılığı artırılmaya çalışılmıştır.

SONUÇ

30 Ekim 2020 tarihli İzmir Depremi'nde enkaz altından çıkarılan çocukların televizyon haberlerindeki temsilini hak temelli bir perspektifle irdelemeyi amaçlayan bu çalışmada, SHOW TV, ATV ve FOX TV'de 2-3 Kasım 2020 tarihlerinde yayınlanan 6 haber van Dijk'ın söylem çözümlemesi yöntemiyle incelenmiştir.

Araştırma kapsamındaki haberlerde öne çıkarılan temaların başında, yaşları küçük iki çocuğun yıkıcı bir depremden sağ olarak kurtulması yer almaktadır. Yanı sıra bir çocuğun, onu enkaz altından çıkaran itfaiye görevlisinin parmağını tutması, diğer çocuğun da annesini deprem esnasında kaybetmesi haberlerde öne çıkarılan temalar arasındadır. Bu temalar haber başlıklarında, girişlerinde ve görsellerinde "mucize çocuk", "kurtarıcı çocuk", "öksüz/yetim çocuk" mitlerinden yararlanılarak sunulmuştur. "Mucize çocuk" miti çocukların yıkıcı bir depremde hayatta kalabilmeyi başarmaları nedeniyle doğaüstü özellikler yüklenmelerini; "kurtarıcı çocuk" miti bu yıkımın neden olduğu trajediden yetişkinleri arındıracak birer umut simgesine dönüşmelerini ve "öksüz/yetim çocuk" miti de ailenin/devletin koruyuculuğu altında edilgen/bağımlı birer varlık olarak temsil edilmelerini beraberinde getirmiştir.

Öte yandan çocukların enkazdan sağ çıkarılması, haber değeri taşıdığı gerekçesiyle seçilen bu olayların en önemli sonucudur da. Olayların haber değeri taşıdığı gerekçesiyle seçilmesinde ve haber başlıklarında/girişlerinde öne çıkarılmasında, depremden sağ olarak kurtulan çocukların yaşlarının ve cinsiyetlerinin rol oynadığı da bu noktada eklenebilir. "Masumiyet hiyerarşisinin" üst sıralarında yer alan çocuklar, olayın haber değerini artırmış, aynı zamanda haberlerin dramatik anlatısının da temel harcını oluşturmuştur.

Makro yapı/şematik çözümleme unsurlarından araldan ve bağlam bilgisi değerlendirildiğinde, depremdaki yıkımın büyük olmasının sorumlularının kimler olduğunun sorgulanmadığı, ekonomik/politik/toplumsal nedenlerinin tartışılmadığı, deprem meselesinin daha az zararlı çözümüne ilişkin bilimsel verilerin aktarılmadığı görülmüştür. Bunun yerine çocukların, yanı sıra arama-kurtarma görevlilerinin deprem öncesinde/sırasında/sonrasında neler yaşadıkları ayrıntılarıyla anlatılmıştır. Bu yapılırken çocukların isimleri, adresleri ve aileleriyle ilgili detaylar, ayrıca gerek enkaz altındaki gerekse

ambulanstaki ve hastane odasındaki görüntüleri açıkça yayınlanmıştır. Dolayısıyla deprem meselesi bir yandan ekonomik/politik/toplumsal bağlamından kopartılarak ve mucize/kahramanlık hikâyeleri üzerinden kişiselleştirilerek sunulmuş, diğer yandan da çocukların kişisel hakları ve mahremiyetleri ihlâl edilmiştir.

İncelenen haberlerde, çocukların enkazdan çıkarılmalarına ilişkin olayın genellikle arama-kurtarma görevlilerince tanımlandığı görülmüştür. Haberin güvenilirliğini artırmak için başvuru bu gazetecilik pratiği, bir yandan arama-kurtarma görevlilerini olayın özneleri olarak kahramanlaştırırken, diğer yandan çocukları drama/trajedi nesnesine dönüştürmüştür. Ayrıca arama-kurtarma görevlilerinin söylemleri üzerinden devletin çocuklar üzerindeki koruyucu/kurtarıcı rolü de pekiştirilmiştir. Yanı sıra resmi kaynakların çocuklara yönelik kullandıkları “yavrucak”, “yavrum”, “evladımız” gibi kelimeler, aile/devlet/toplum ile çocuk arasındaki iktidar ilişkilerini söylem alanında yeniden üretmiştir.

Mikro yapı/cümle yapıları incelendiğinde, arama-kurtarma görevlilerinin özne olduğu cümlelerde her zaman etken, çocuğun özne olduğu cümlelerde ise kimi zaman edilgen yapıların kullanıldığı görülmüştür. Çocukların özne olduğu bazı cümleler her ne kadar etken yapıda kurulsun da esasen edilgen bir çocuk temsilinin olduğu tespit edilmiştir. Zira ilgili cümlelerde çocuğun korunmaya muhtaçlığına, savunmasızlığına, kırılganlığına yönelik kalıp yargıların bulunduğu gözlenmiştir.

Haberlerdeki kelime seçimleri değerlendirildiğinde ise “küçük/minik/minicik kız”, “küçük/minicik elleri” gibi pekiştirme kelimelerinin kullanıldığı görülmüştür. Haberin etkileme gücünü artırmak için kullanılan bu ifadelerle aynı zamanda çocukların “yetişkinlerin sevimli/şirin/minik uzantıları” olduklarına yönelik kalıp yargılar da dolaşıma sokulmuştur.

Bütün bunlar ışığında, incelenen haberlerde, BMÇHS'deki ilkelerin ve diğer mesleki düzenlemelerdeki çocuk haklarına yönelik maddelerin dikkate alınmayarak, çocuk haklarının ihlâl edildiği tespit edilmiştir. Özellikle dikkat çekilmesi gereken nokta ise hak ihlâli içeren bu haberlerin, dijital medya ortamlarının etkileşimselliği nedeniyle daha hızlı bir şekilde kamusal dolaşıma girmesi ve bıraktığı dijital izlerin silinmesinin de zor olmasıdır. Bu durum çocuk odaklı haberciliğin yaygınlaşmasının ve gazetecilerin çocuk hakları konusunda bilinçli olmalarının önemini bir kez daha gündeme getirmektedir.

EXTENDED ABSTRACT

It was accepted in the 17th century that childhood was a separate and unique stage of life from adulthood. The idea that children should be protected on the legal platform was developed in the 20th century. This idea brought along the concept of "children's rights". The most important regulation that ensures the international recognition of children's rights is the 1989 United Nations Convention on the Rights of the Child (UNCRC). The convention entered into force in 1995 in Turkey. In the UNCRC, which consists of 54 articles, the main principle is to ensure the high benefit of the child and to prevent any discrimination against the child. The UNCRC also recognizes the child as "the subject of their own rights" and "an adequate individual".

Important functions have also been assigned to the media for the protection and development of children's rights in the UNCRC. However, the relationship between children's rights and the media is problematic. Academic studies reveal that children are less represented in the media than adults. Children are incomplete or misrepresented when they can find a place for themselves in the media. The most important reason for this is that the media uses children as a tool to get ratings. In this context, the media makes use of some stereotypes and myths and produces sensational content that triggers the emotions of viewers/readers. Among these contents, the news has a privileged place. Because news is a text based on the claim that it can reflect reality like a mirror. Therefore, it has a more original role in the construction of social reality than other media contents. The deciphering of child representations in the news is essential for the protection and development of children's rights.

This study aims to analyze the representation of children in television news after the Izmir Earthquake on October 30, 2020 with a rights-oriented perspective. YouTube platform was used to choose which television news to include in the research. The keywords "November 2, 2020 main news" and "November 3, 2020 main news" were entered on YouTube. On the specified dates, the top three television channels with the most views and the most likes and comments on YouTube and the news about the removal of children from the wreckage were selected. Accordingly, 6 news broadcast on SHOW TV, ATV and FOX TV on 2-3 November 2020 were examined by using van Dijk's critical discourse analysis.

Some of the findings obtained as a result of the research are as follows: First of all, it was determined that the children's rights were violated in all of the analyzed news. In this context, the names, addresses, faces and bodies of children and their families are clearly shown in all news. In addition, what both children and their families experienced before and during the earthquake was conveyed in detail. The images of both children under the wreckage, in the ambulance and in the hospital room were given to the screen as they were. This is a violation not only of the rights of the child, but also of the patient's right to privacy.

It is also seen that stereotypes and myths about children are used in the news. Among these, the most common "miracle" and "savior" are children's myths. In this context, children are presented as supernatural being because they can survive a destructive earthquake.

Expressions such as "little girl", "tiny hands" that refer to the physical characteristics of children and expressions that emphasize the age of children such as "3 years old" are also noteworthy. Both reinforce the dramatic narrative in the news. It also supports stereotype that children are "vulnerable/victimized/delicate". Another myth supporting this stereotype appears in the news about the child who lost his/her mother in the earthquake: "Orphaned child". In these news, the child has been transformed into a drama/tragedy character. In addition, the dominant meaning that the child is incomplete without his/her mother/family has been reinforced. On the other hand, in these news, the child is represented as a passive and dependent entity under the protection of the family/state.

KAYNAKÇA

- Aktaş Salman, U. (2019). *Haberde çocuk: Çocuk odaklı habercilik el kitabı*. İstanbul: IPS Vakfı Yayınları.
- Alankuş, S. (2012). Neden çocuk odaklı habercilik kitabı. S. Alankuş (Dü.) içinde, *Çocuk odaklı habercilik* (s. 27-74). İstanbul: IPS İletişim Vakfı.
- Arcan, E. H. (2011). Medya bağlamında çocuk hakları. M. R. Şirin (Dü.) içinde, *Çocuk hakları ve medya el kitabı* (s. 249-262). Çocuk Vakfı Yayınları.
- Ardıç Çobaner, A. (2015). Çocuk hakları bağlamında suriyeli mülteci çocukların haberlerde temsili. *Marmara İletişim Dergisi*(24), 27-54. doi:10.17829/midr.20152419996
- Ariés, P. (1962). *Centuries of childhood: A social history of family life*. (R. Baldick, Çev.) New York: Alfred A. Knopf.
- Arslan, A., & Duğan, Ö. (2016). Suça yönelmiş çocukların medyada temsili: Bir alan araştırması. *GİF-DER*, 4(1), 303-325.

- Aygün, E. (2014). Basında otizm ve otizmlı çocukların temsili. M. G. bek (Dü.) içinde, *Medya çocukluk ve gençlik* (s. 167-202). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Bek, M. G. (2011). Medyada çocuk hakları ve etik ilkeler. M. R. Şirin (Dü.) içinde, *Çocuk hakları ve medya el kitabı* (s. 23-46). Çocuk Vakfı.
- Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi. (1998). *Hasta hakları yönetmeliği*. Mart 13, 2022 tarihinde <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4847&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> adresinden alındı
- Değirmencioğlu, S. (2012). Çocuk hakları penceresinden basın: Eleştirel, katılımcı ve yapıcı bir bakış. S. Alankuş (Dü.) içinde, *Çocuk odaklı habercilik* (s. 135-173). İstanbul: IPS İletişim Vakfı.
- Dondurucu, Z. B., & Uluçay, A. P. (2015). Yeni medya ortamlarında nefret söylemi: Eşcinsellere yönelik nefret söylemi içeren videoların youtube üzerinden incelenmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1(3), 1057-1091.
- Dursun, Ç. (2004). Haberde "gerçekliğin inşa edilmesi" ne demektir? Ç. Dursun içinde, *Haber hakikat ve iktidar ilişkisi* (s. 37-65). Ankara: Elips.
- Dursun, Ç. (2011). Türkiye'de 1975-2010 arasında haber, habercilik ve gazetecilik çalışmalarında kadın sorunlarına bakış ve feminist yaklaşımlar. S. Sancar içinde, *Birkaç arpa boyu: 21. yüzyıla girerken türkiye'de feminisit çalışmalar* (s. 603-647). İstanbul: Koç Üniversitesi.
- Dursun, Ç. (2013). *İletişim kuram kritik*. Ankara: İmge.
- Erbay, E. (2019). *Çocuk hakları*. İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- Erdoğan Tosun, G. (2012). Çocuklar ve çocuk haklarının medyada temsili. S. Alankuş içinde, *Çocuk odaklı habercilik* (s. 174-197). İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.
- Franklin, B. (1993). Giriş: Çocuk nedir? Haklar. B. Franklin içinde, *Çocuk hakları* (A. Türker, Çev., s. 14-35). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Hislişeyler. (2020, Kasım 2). *Bazen kendini Elif'in tutunduğu el gibi hissedersin*. <https://www.instagram.com/p/CHFuoMAGQPO/> adresinden alındı
- IFJ. (2002). Child rights and the media: Putting children in the right guidelines for journalists and media professionals. Mart 14, 2022 tarihinde <https://resourcecentre.savethechildren.net/pdf/6700.pdf/> adresinden alındı
- İnal, K. (2007). *Modernizm ve çocuk: geleneksel, modern ve postmodern çocukluk imgeleri*. Ankara: Sobil Yayıncılık.
- İnceoğlu, Y., & Akiner, N. (2011). Medya ve çeşitlilik kılavuzu: Çocuklarla ilgili içerik üretiminde medya için özdenetim. M. R. Şirin (Dü.) içinde, *Çocuk hakları ve medya el kitabı* (s. 111-137). Çocuk Vakfı Yayınları.
- Kintsch, W., & van Dijk, T. A. (1978). Toward a model of text comprehension and production. *Psychological Review*, 85(5), 363-394.
- Koman, E., & Özkan, Ş. (2018). *Türkiye yazılı basınında çocukların temsili*. İstanbul: Hrant Dink Vakfı Yayınları.

- Moeller, S. D. (2002). A hierarchy of innocence: The media's use of children in the telling of international news. *Press/Politics*, 7(1), 36-56.
- Ova, N. (2014). Yazılı basında "çocuk gelinler" in temsili. *Selçuk İletişim*, 8(2), 238-262.
- Özel, E. K., Deniz, Ş., & Pakkan, Ş. (2021). Çocuğu 'haber' den silmek: Çocuk haberlerinde gazetecilik etiği için yeni bir fırsat olarak unutulma hakkı. *Connectist: Istanbul University Journal of Communication Sciences*, 1-34.
- Postman, N. (1995). *Çocukluğun yokoluşu*. (K. İnal, Çev.) Ankara: İmge Kitabevi.
- Sayılan, G., & Çevirgen, N. (2013). Yazılı basında çocuk temsilleri: bir bekleme salonu olarak çocukluk. *İletişim ve Diploması(2)*, 97-115.
- Sözen, E. (1999). *Söylem: Belirsizlik, mübadele, bilgi/güç ve refleksivite*. İstanbul: Paradigma.
- Şirin, M. R. (2011). Çocuk Hakları ve Medya Üzerine Bir Ön Bakış. M. R. Şirin içinde, *Çocuk Hakları ve Medya El Kitabı* (s. 11-18). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Tele1. (2020, Kasım 5). *Trendyol acının ticaretini yapan ürünü satıştan kaldırdı*. Mart 13, 2022 tarihinde <https://tele1.com.tr/trendyol-acinin-ticaretini-yapan-urununu-satistan-kaldirdi-259289> adresinden alındı
- TGC. (2006). Medya ve çeşitlilik kılavuzu. Mart 14, 2022 tarihinde <https://www.tgc.org.tr/bildirgeler/medya-ve-cesitlilik-kilavuzu.html> adresinden alındı
- TGC. (t.y.). Türkiye gazetecileri hak ve sorumluluk bildirgesi. Mart 13, 2022 tarihinde <https://www.tgc.org.tr/bildirgeler/turkiye-gazetecilik-hak-ve-sorumluluk-bildirgesi/bildirge.html> adresinden alındı
- TÜİK. (2022a). *İstatistiklerle çocuk, 2021*. Temmuz 27, 2022 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Cocuk-2021-45633> adresinden alındı
- TÜİK. (2022b). *Dünya nüfus günü*. Temmuz 27, 2022 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Dunya-Nufus-Gunu-2022-45552> adresinden alındı
- UNICEF. (2007). Çocuk hakları ve gazetecilik uygulamaları: Hak temelli perspektif. Mart 13, 2022 tarihinde <https://www.unicef.org/turkey/raporlar/çocuk-haklari-ve-gazetecilik-uygulamalari-hak-temelli-perspektif-0> adresinden alındı
- van Dijk, T. A. (1988a). *News as discourse*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- van Dijk, T. A. (1988b). *News Analysis: Case Studies of international and national news in the press*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- van Dijk, T. A. (1999). Söylemin yapıları ve iktidarın yapıları. M. Küçük içinde, *Medya iktidar ideoloji* (M. Küçük, Çev.). Ankara: Ark Yayınları.
- Zinderen, İ. E. (2020). Yeni medya ekolojisi ekseninde YouTube: Türkiye örneği. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(1), 215-232.
- Ziyalar, N., & Salihoğlu, S. (2010). 2006 yılında Cumhuriyet, Hürriyet ve Zaman gazetelerinde çıkan mağdur ve şüpheli konumdaki çocuklara ilişkin haberler. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 1(38), 121-140.